

Законотворчі ініціативи на шляху реформування вищої школи України

Уже декілька років в Україні на різних рівнях суспільства і влади пропонують та обговорюють різні проекти Закону України "Про вищу освіту". Журнал "Світогляд" також долучався до цієї справи.

31 травня 2011 р. в редакції журналу відбулася нарада щодо проекту Закону України "Про вищу освіту", представленого МОНМС України в редакції від 16.05.2011 р.

У нараді взяли участь академіки НАН України *Локтєв В.М., Попович М.В.* та *Яцків Я.С.*, член-кореспондент НАН України *Рябченко С.М.* та д.ф.-м.н. *Стріха М.В.*

Обговоривши цей проект Закону, учасники наради вирішили направити листа Прем'єр-міністру України *М.Я. Азарову.*

Про проект Закону України
«Про вищу освіту» представлений
Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту
(редакція 16.05.2011 р.)

Прем'єр-міністру України
АЗАРОВУ М.Я.

Вельмишановний Миколо Яновичу!

Сьогодні освітянська і наукова спільнота зацікавлено спостерігає за процесом підготовки проектів Закону України «Про вищу освіту».

Представлений Міністерством освіти, науки, молоді та спорту проект Закону України «Про вищу освіту» викликає занепокоєння наукової громадськості і, зокрема, вчених Національної академії наук України. Система вищої школи є визначальною для забезпечення держави кваліфікованими кадрами. Крім того, вона тісно пов'язана з науковою діяльністю академічних установ, оскільки вищі навчальні заклади (ВНЗ) є єдиним джерелом молодих кадрів для української науки. Багато вчених НАН України і раніше, і зараз мають пряме відношення до діяльності ВНЗ і як викладачі, і як керівники науково-дослідних, у тому числі, студентських робіт.

Представлений законопроект не стимулює наукову та інноваційну активність ВНЗ, оскільки у ньому не передбачено суттєвої підтримки тих ВНЗ, які проводять наукові дослідження на світовому рівні. А це означає, що студенти не матимуть необхідних знань та навичок для науково-дослідної роботи. Більш того, відсутність підтримки наукових досліджень у ВНЗ сприятиме відтоку від них викладачів-вчених, що призведе до подальшого зниження рівня викладання, який вже зараз у більшості ВНЗ не відповідає вимогам часу.

Дивує відношення авторів законопроекту до наукових ступенів. І якщо віднесення ступеня доктор філософії до освітньо-наукових рівнів вищої освіти ще якось можна частково обґрунтувати, то яке відношення має ступінь доктора наук до освітньо-наукового рівня вищої освіти абсолютно незрозуміло. Ще

Про проект Закону України
«Про вищу освіту» представлений
Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту
(редакція 16.05.2011 р.)

Прем'єр-міністру України
АЗАРОВУ М.Я.

Вельмишановний Миколо Яновичу!

Сьогодні освітянська і наукова спільнота зацікавлено спостерігає за процесом підготовки проектів Закону України «Про вищу освіту».

Представлений Міністерством освіти, науки, молоді та спорту проект Закону України «Про вищу освіту» викликає занепокоєння наукової громадськості і, зокрема, вчених Національної академії наук України. Система вищої школи є визначальною для забезпечення держави кваліфікованими кадрами. Крім того, вона тісно пов'язана з науковою діяльністю академічних установ, оскільки вищі навчальні заклади (ВНЗ) є єдиним джерелом молодих кадрів для української науки. Багато вчених НАН України і раніше, і зараз мають пряме відношення до діяльності ВНЗ і як викладачі, і як керівники науково-дослідних, у тому числі, студентських робіт.

Представлений законопроект не стимулює наукову та інноваційну активність ВНЗ, оскільки у ньому не передбачено суттєвої підтримки тих ВНЗ, які проводять наукові дослідження на світовому рівні. А це означає, що студенти не матимуть необхідних знань та навичок для науково-дослідної роботи. Більш того, відсутність підтримки наукових досліджень у ВНЗ сприятиме відтоку від них викладачів-вчених, що призведе до подальшого зниження рівня викладання, який вже зараз у більшості ВНЗ не відповідає вимогам часу.

Дивує відношення авторів законопроекту до наукових ступенів. І якщо віднесення ступеня доктор філософії до освітньо-наукових рівнів вищої освіти ще якось можна частково обґрунтувати, то яке відношення має ступінь доктора наук до освітньо-наукового рівня вищої освіти абсолютно незрозуміло. Ще

15 червня 2011 р. в МОНМС України відбулася нарада з цього ж питання як реакція на наш лист. Після активного обговорення та підтримки окремих тез нашого листа ректорами відомих вишів України — **Л.В. Губерським**, **В.С. Бакіровим** та **В.П. Андрущенком** було прийнято рішення посилити у проекті закону питання розвитку науки в університетах України.

На початку 2012 року дебати щодо проекту Закону України "Про вищу освіту" ще більше розгорнулися, сформувавши два різних погляди на проблему — один з боку влади, а другий — з боку студентства та професури вишів. З цього приводу Прем'єр-міністр України **М.Я. Азаров** сказав: *"Я не хотів би, щоб у важливому питанні, яке зачіпає мільйони людей, рішення приймалося поспішно і необдуманно"* (газета "Урядовий кур'єр", №14, 25 січня 2012 р.).

І не тільки сказав, а розпорядився створити робочу групу (газета "Урядовий кур'єр", №15, 26 січня 2012 р.):

26 січня 2012 р. Внаслідок консультацій з представниками вищих навчальних закладів та студентами буде створено робочу групу з доопрацювання проекту закону "Про вищу освіту", повідомив Прем'єр-міністр **Микола Азаров**. За його словами, до робочої групи також увійшли опоненти поданого раніше до парламенту законопроекту, тож він переконаний, що робота буде конструктивною і продуктивною.

Системний закон, який має вивести якість вищої освіти на сучасний світовий рівень, виявився не тільки резонансним, а й конфліктним, зауважив глава уряду. *"Закривати на це очі і силоміць "продавлювати" законопроект — неправильно. Такий закон повинен об'єднувати і заряджати оптимізмом, а не роз'єднувати і викликати скепсис"*, — наголосив Прем'єр. За словами **Миколи Азарова**, він вдячний усім, хто небайдужий до долі вищої освіти і щиро відстоює свою позицію: *"Тільки так, у змаганні аргументів, народжуються кращі рішення"*.

Прем'єр розраховує, що група завершить роботу за два тижні, і нарешті буде підведено ризику під трирічною роботою.

7 лютого 2012 р. (УНІАН). Президент України **Віктор Янукович** назвав реформу вищої освіти прикладом того, як не потрібно проводити реформи. Про це **В. Янукович** заявив 7 лютого 2012 р. під час відкриття десятої сесії парламенту шостого скликання.

Він підкреслив, що не можна розпочинати реформи в окремих галузях гуманітарної сфери без чіткої концепції цих реформ та їх законодавчого втілення.

"Антиприкладом може бути реформа вищої освіти. Повторюю — антиприкладом. Уряд розпочав реорганізацію вищих навчальних закладів раніше, ніж визначив відповідним законом, якими мають бути нові засади їх функціонування, що призвело до різних проблем".

"Мають бути радикальні зміни у напрямку автономії вищих навчальних закладів на засадах адміністративного й економічного самоврядування, поєднання освіти з науковою і практичною діяльністю", — сказав **В. Янукович**.

31 січня 2012 р. Голова Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти, перший проректор НАУ **Максим Луцький** висловив думку, що закон про вищу освіту таки буде прийнято, оскільки всі сторони вийшли на конструктив.

Про це він заявив, коментуючи консультації Прем'єр-міністра України **Миколи Азарова** з ректорами вітчизняних ВНЗ, представниками студентських громадських організацій та експертами щодо законопроекту «Про вищу освіту».

«Два тижні Прем'єр дав на доопрацювання законопроекту про вищу освіту. Цей термін ніхто порушувати не буде. А те, що вийшли на конструктив, це надзвичайно приємно. Всі сторони зацікавлені і будуть брати участь у доопрацюванні законопроекту», — наголосив **М. Луцький**, а також зауважив, що **М. Згуровський**, який очолює оперативну групу з доопрацювання законопроекту, демократична та фахова людина, "тому все буде добре". (<http://vnz.org.ua/novyny/podiyi/1738...>)

Оскільки "ризика ще не підведена", подаємо також думки відомих експертів — **М. Згуровського** і **М. Стріхи** — щодо цієї законодавчої ініціативи Уряду.

25 вересня 2012 р. Максим Стріха: "Проект Закону України «Про засади наукової і науково-технічної політики» (anvsu.org.ua), розроблений за ініціативи Об'єднаної опозиції (у т.ч. Народного депутата України **Лілії Гриневич**) і представлений науковій громадськості на засіданні традиційної «Елітарної світлиці» під головуванням академіка **Я. Яцківа**, має на меті дати відповідь на ці виклики часу, зупинити негативні процеси, сприяти утвердженню статусу України як однієї з провідних наукових держав світу, поставити потенціал української науки на службу нагальним потребам держави й суспільства. Проект виходить із необхідності забезпечення спадковості в розвитку історично сформованих наукових шкіл, з одного боку, й утвердження принципів державно-громадського діалогу при виробленні й реалізації наукової політики — із другого. Тому він вперше передбачає створення низки громадських органів управління з питань науки.

Це — Національна наукова рада України, Національна комісія з регулювання в сфері освіти і науки та Комітет з наукової етики, які, відповідно до проекту, формуються згідно з пропозиціями різних суб'єктів наукової і освітньої діяльності (наукових установ, вищих навчальних закладів, академії наук і громадських об'єднань учених) Кабінетом Міністрів, Верховною Радою і Президентом України. Під час обговорення відбувся конструктивний обмін думками з заступником голови робочої групи Держнауки **Олександром Поповичем** щодо об'єднання зусиль і наробок обох робочих груп".